

Becsületrend és becsület

A héten adták át ötödik alkalommal, ezúttal a Petőfi Irodalmi Múzeum dísztermében a Magyar Civil Becsületrendet. Az évek során rangot szerzett elismerés nem kötődik miniszteriális intézményekhez, politikai pártokhoz, még csak kulturális szervezetekhez sem – tehát nem csak nevében, hanem lényege szerint is „civil” elismerés. Olyan értelmiségiek, mindenekelőtt a kezdeményező Kuthi Csaba (ismert tokaji bortermelő) hozták létre, akik hisznek abban, hogy a „civil” kezdeményezésnek, a „civil” feladatvállalásnak, a „civil” becsületnek lehet küldetése abban, hogy Magyarország otthonosabb hazánk legyen.

A civil gondolkodásnak és (hadd elevenítem fel ezt a fogalmat) a „civil kurázsinak” igen nagyok a magyar hagyományai. Olyan történelmi személyiségek példájára hivatkozhatom, mint Széchenyi István, Kossuth Lajos, Batthyány Lajos, akár Bethlen István, Teleki Pál, Nagy Ferenc, Nagy Imre, Bibó István és Antall József, vagy éppen az irodalom világából (hogy csak huszadik századi íróinkra hivatkozzam) Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond, József Attila, Illyés Gyula, Márai Sándor – és sokáig tudnám sorolni a megszentelt neveket.

Valójában erről beszéltek az ünnepélyes baráti találkozó szónokai: Kuthi Csaba, Görgey Gábor, Sumonyi Zoltán, Beer Miklós váci megyéspüspök és Jákó Péter főorvos. E két utóbbi a Civil Becsületrend ez idei kitüntetettjeit méltatta, azaz Sándor Máriát, akinek mint a „fekete ruhás nővérnek” már valóságos legendája van, minthogy elsőként ő fordult szembe az egészségpolitikában tapasztalt visszásságokkal, és Morvay Imrét, azaz Pio atyát, aki a Betegápoló Irgalmas Rend pécsi rendházának tagjaként kezdeményezte azt, hogy a városokban a hajléktalan és éhező emberek számára „ételládákban” adományokat helyezzenek el.

A „civil értékek” felmutatása és ezek „civil” felelősségtudattal és bátorsággal, áldozatkész-

séggel és küzdeni tudással történő képviselése akár egy új kollektív lelki fordulat kezdeményezője is lehet.

Arról, hogy történelmi időkben (és mikor nincsenek „történelmi” idők?) a „civil” társadalomnak, a „civil” értelmiségnek nem szabad félrevonulnia és hallgatnia. Márai Sándort idézem: „történt valami, amiért személyesen felelős vagyok, mert európai vagyok, magyar vagyok és író vagyok – itt kezdődik számomra a >háborús felelősség<, személy szerint, számomra és minden európai ember számára, aki meg akarja érdemelni ezt a rangot. Valahol hallgattam. Valamiben gyáva voltam, erőtlén. Hallgattam és tűrtem, hogy a politikus beszéljen. Leszálltam a tanári dobogóról, sértődötten és fanyalogva belenyugodtam, hogy most majd mások beszélnek, a hordóról. Feladtam szerepemet, amely beteg és hazug szerep abban a pillanatban, mikor nem vagyok más, csak sértődött széplélek, aki halálra sebzetten elfordul, mert a tömeg nevében más is mer beszélni. [...] Ezt kell megértenem, ha tovább akarok élni. Ha meg akarom tartani titkos rangomat, az európai ember rangját. Minden írónak ezt kell megérteni most, szerte a világon. [...] Ezt már tudom; s tudom e magatartás felelősségét is. Vissza kell adni a szavak értékét. Minden szó elkopott. >Felelőssége tudatában< cselekszik ma is minden politikai stréber, de már a szedők is ásitának, mikor lekopogtatják a szedőgépen e szavakat. Meg kell értenem, hol voltam gyáva, bűnösen fölényes, siket vagy közönyös.”

Valóban a „civil” társadalom tagjainak és híveinek (de így is mondhatnám: a polgároknak) történelmi időkben meg kell szólaltatniuk és képviselniük kell a hagyományos „civil” értékeket: a szabadság, a kultúra, az emberi személyiség értékeit. Ezek az értékek alapozták meg az európai ember rangját: a polgári gondolkodást és a társadalmi szolidaritás etikáját.